EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENȚA SOCIETĂȚII SHMFISHGO S PETERSBURG ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGÍI JURNAL, bazat pr N Ya Grotom și A A Abrikosov AN XXIII Editat de L M Lopatin Cartea a III-a ( ) MAI-IUNIE- MOSCOVA Tipografia Asociației I N Kushnarev în K(r) St Pimenovskaya, suspină "hom Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Gânditor uitat (Viața și scrierile lui Julius Banzen) A Gisetti Pedagogia ca știință și ca artă N Vinogradova Individualism religios și dogme I Kholopova Pedagogie sau psihologie pedagogică? M Rubinshtein Despre emoții la crustacee E Erickson Otto Liebman E Sapunjieva La problema recunoașterii P Ephrussi Critică și bibliografie I Recenzie de cărți N D Vinogradov Filosofia lui David Hume Partea a II-a Etica lui David Hume, în legătură cu cele mai importante direcții ale moralității britanice din secolele XV-XVIII Moscova Art VII-f- C i ρ cop L Lo- patina T - II Pliant bibliografic Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Gânditor uitat (Viața și scrierile lui Julius Banzen) , Audcrs ais sonst în Meuschenkõpien malt sich in dicsem Kopf die Welt Cuvintele lui Hartmann despre Bansen eu Numele lui Julius Banzen este aproape complet necunoscut cititorului rus În Occident, lucrările acestui gânditor (care a murit în) sunt cunoscute până astăzi doar unui cerc restrâns de specialişti - istorici ai filosofiei; dar chiar și în acest cerc, viziunea despre lume a lui Bansen este încă departe de a fi apreciată Bansen este de obicei creditat ca student al lui Schopenhauer, iar filosofia sa este numită o formă bizară și chiar patologică de individualism extrem Între timp, gânditorul uitat nu este doar un "student", ci și un reprezentant al unei viziuni ciudate asupra lumii, un filozof complet original și "unic", cunoștință cu care poate "dărui ceva" oricărei persoane în căutarea inteligentă Banzen nu este un gânditor "obiectiv" rece: "în tot ce a scris, el s-a exprimat ca o persoană întreagă, gândul și sentimentul său, spiritul și inima, mintea și întregul suflet" Prin urmare, interesul pentru lucrările lui Bansen este strâns legat de interesul față de personalitatea și viața sa "Dacă cineva ridică cartea lui Bansen, este posibil doar unul din două lucruri:) "În acest cap lumea se reflectă diferit decât în alte capete umane" Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" ALEXANDER GIZETTI'' fie întreaga înfățișare și modul de exprimare a acestui gânditor original în sensul deplin al cuvântului va respinge cititorul, astfel încât acesta să nu se mai întoarcă de bunăvoie la carte a doua oară, fie va atrage și surprinde în așa fel încât o participare umană la personalitatea și individualitatea autorului se vor trezi în cititor, trecând dincolo de limitele interesului filozofic pur" Aceasta este opinia biografului și parțial admirator al lui Banzen; dar iată ce scrie E Fon-Hartmann, adversarul lui ascuțit și principial "Julius Banzen este un filozof complet original Talentul gândirii abstracte, care se cufundă cu dragoste în cele mai întunecate adâncimi ale capului și inimii, și fantezia luxos copleșită, care uneori amenință să inunde (verschütten) raționamentul dialectic cu o mulțime de imagini , uniți în el pentru a crea un fenomen cu totul neobișnuit Creativitatea și gândirea lui Bansen sunt impregnate de sângele nobil și cordial al idealismului german Bansen este singurul talent original al școlii Schopenhauer Pentru prima dată în istoria filozofiei, Bansen vorbește serios cu viziunea asupra lumii a pluralismului individualist , la fel de ostil teismului și materialismului") cuvintele de astăzi indică una dintre trăsăturile filozofiei lui Banzen O viziune asupra lumii care încearcă să extindă individualismul la un principiu cosmic, adică să prezinte întreaga lume ca o interacțiune vie a indivizilor, nu unită de

orice principiu superior, merită cu siguranță un loc independent și o faimă largă Oricine a deschis vreodată cartea lui Bansen va vedea că nu acesta este sfârșitul originalității sale *) Atât acest citat, cât și cel precedent sunt preluate din introducerea lui R Louis în autobiografia lui Bansen, care va fi discutată mai jos) Hartmann Neukantianismus, Schopenhaueranismus und Hegelianismus, S i- ; Biblioteca "Runivers" gânditor uitat transformându-se în egoism, o sete pasionată de adevăr și o combinație originală de pesimism fără speranță cu un imn la lupta "eroului tragic" pentru un ideal de neatins Orice persoană care nu este ca "eu" poate aduce ceva nou și valoros în viziunea "mea" asupra lumii *) Și când cititorul află că această persoană, nici în timpul vieții, nici după moartea sa, a găsit recunoașterea că a murit într-un oraș îndepărtat din Pomerania , că viața lui personală a fost plină de eșecuri, iar cărțile au adus în repetate rânduri editorii la faliment, se naște involuntar dorința de a dezlega și de a "trăi" această viață și de a atrage atenția celorlalți asupra ei O mică încercare de acest fel este prezentul articol Sursa mea principală pentru prima jumătate a articolului este autobiografia lui Bansen, publicată în de Rudolph Louis, cu adaos de fragmente din lucrări nepublicate ale lui Bansen și o excelentă introducere, completând latura Factuală și evaluând semnificația lui Bansen Concluziile mele au coincis în mare măsură cu evaluarea lui Louis, motiv pentru care am citat această introducere mai sus Această autobiografie, intitulată: "Cum am devenit ceea ce am devenit", este izbitoare în combinația sa de patos viu cu o acuratețe uimitoare și consistența introspecției nku) *) Vezi Louis (p XLIX și LXXVII "Introducere")) În acest articol, folosesc următoarele abrevieri, citând principalele lucrări ale lui Banzen: Beitrãge țur Cbarahtcroloșic mit besonderer Berücksîchtigung püdagogischer Fragen B Leipzig Brockhaus, -B ț Ch Zum Vcrhaltniss țuischen Wille und Motiv Lauenburg în Pomniern P Eschenhagen -ZV y Zur Kritih des Criticismus Philos Moiiatshefte, V ( ) Andeutuiigen über die Arien des Seins Philos Monatshcfte, VI ( ) Znr Philosophie der Geschichte Eine kritische Beleuchtung des Hegel-Hart- i Biblioteca "Runivers" ALEXANDER GISETTI Literatura despre Banzen este extrem de rară Pe lângă cartea menționată mai sus a lui Hartmann, avem propriile sale recenzii în "Philosophische Fragen cler Gegenwart" și în al doilea volum din "Geschichte der Metaphysik", apoi o serie de recenzii aleatorii și recenzii ale lui Johann Volkelt (singurul Filosof "de rang" care a simpatizat cu Bansen) și un articol de A Burdeau despre estetica lui Banzen ("Le tragique comme la loi du monde d'après Bahnsen" Revue Philos V) -Din compatrioții noștri, menționează P V Mo-kievsky Banzen în cartea sa "Valoarea vieții" Sankt Petersburg, G , citând doar o scurtă schiță a învățăturilor sale și văzând "în persoana lui Bansen dezvoltarea extremă a pesimismului lui Schopenhauer" Recent, I I Lapshin a atras atenția asupra lui Banzen În disertația sa "Legile gândirii și formele cunoașterii" există o caracterizare a lui Bansen ca o natură bifurcată și un metafizician irațional În cartea "The Problem of the Alien Self", un loc independent este acordat analizei opiniilor lui Bansen Sub influența acestor recenzii, autorul acestor rânduri a devenit interesat de Banzen Evolutionisnius al lui inann din principiile lui Schopenhauer Berlin C Duncker, -Z pb adică G Tragì sebe ais Welígese tț și umorul ais aes liuti sche forma metafizicului O monografie din zonele de frontieră ale dialecticii reale Lauenburg în Pomerania F Ferley -Tr uh η, ^obstrucția în cunoașterea și esența lumii Principiul și conservarea individuală a dialecticii reale B Leipzig Th Greaves (F Fernau) - - Γ

Wie ich wurde CTP Σ ° sl^d Biblioteca "Runivers" P E φ P U s s i
Tabelul I arată că pentru toți subiecții numărul de imagini recunoscute este mai mare decât numărul de cuvinte recunoscute și, în al doilea rând, că subiecții doamna Meyer și Reichardt au recunoscut mai des cuvintele din limba lor maternă germană decât cuvintele străine, între timp, așa cum în Wurmb *) numărul de răspunsuri corecte în ambele coloane = %, iar la domnul Meyer, care a studiat limba rusă și știe destul de multe cuvinte rusești, numărul de cuvinte germane recunoscute este oarecum mai mic decât numărul corespunzător de cuvinte rusești Un alt rezultat pare mai clar Dacă comparăm Tabelul I cu Tabelul II, care arată numărul de răspunsuri corecte obținute la recunoașterea cuvintelor și imaginilor din rândurile paralele, atunci vom vedea că aici procentul răspunsurilor corecte este mult mai mic decât în Tabelul I Deci, arătând o parte din complex, adică unul dintre cei membri ai săi, în loc de întreg, îngreunează recunoașterea și duce la scăderea numărului de răspunsuri corecte și la creșterea numărului de erori Acest rezultat, desigur, nu este este neașteptat; confirmă pe deplin atât o simplă observație, cât și rezultatele multor studii, de exemplu, conform metodei de studiu a capacității de observare (Merkfãhigkeit) Se poate presupune că atunci când recunoaștem impresii din rânduri paralele, obținem mai puține răspunsuri corecte decât atunci când recunoaștem membrii rândurilor principale, pentru că, în primul caz, percepția fiecărui membru al seriei (cuvânt sau imagine) durează mai puțin timp decât în al doilea, și anume: pentru fiecare complex de doi termeni (două cuvinte sau o imagine și o inscripție) dintr-o serie paralelă, există același timp de acțiune al impresiilor ca pentru un cuvânt sau o imagine din seria principală, adică , secunde Astfel, se poate presupune că recunoașterea în primul caz este mai dificilă deoarece percepția este dificilă și impresia vizuală la perceperea membrilor unei serii paralele este mai puțin distinctă Cu toate acestea, experimente ulterioare, instituite pentru a clarifica această problemă, arată că o astfel de interpretare nu este suficientă În aceste experimente, complexe de doi termeni din paralel *) Doamna Wurmb, ca și doamna Meyer și Reichardt, sunt complet nefamiliare cu limba rusă Biblioteca "Runivers" ÎNTREBAREA EI DESPRE RECUNOAȘTERE rândurile au fost date subiectului la verificarea în unele cazuri în întregime, i e ambele cuvinte sau o poză cu o inscripție au fost afișate deodată, în alte cazuri a fost arătat doar un membru al complexului Tabelul III, care prezintă rezultatele obiective relevante, și anume numărul relativ de răspunsuri corecte, arată, în comparație cu rezultatele obținute de la aceiași subiecți în rândurile principale, că în general numărul răspunsurilor corecte va fi pe rânduri paralele nu mai puțin decât în rândurile principale , dacă complexele cu doi termeni (a căror percepție a avut loc și în intervalul = , secunde) sunt date la verificarea în ansamblu Încă trebuie să verificăm și să interpretăm acest rezultat comparându-l cu datele obținute în studiul influenței complexității și mărimii complexului (de exemplu, lungimea seriei) asupra memorării și reproducerii impresiilor Deocamdată, putem spune doar că, în limitele și condițiile pe care le-am observat în experimentele noastre, cu același timp de expunere la impresii, marea complexitate a complexului perceput, în general, nu pare să îngreuneze recunoașterea Tabelul (Numărul de răspunsuri corecte la recunoașterea complexelor cu doi membri Subiecții de testare Poze și nume ¡ (scrieți mai jos) Poze și nume (scrieți sus) Germană! iar rusă cuvinte Cuvinte rusă și germană R ! o% | o°/o % și b °o M ! o Să trecem la luarea în considerare a timpurilor de recunoaștere Tabelul IV prezintă timpii

medii (aritmetici) de recunoaștere a imaginilor, cuvintelor din limba maternă și cuvintelor străine la aceleași subiecte, exprimate în miimi de secundă Biblioteca "Runivers" P E Φ P U s s i Tabelul IV Timp mediu de recunoaștere Rândurile principale Subiecte Hărți !i eu B ! I :O O m ; Yubo! : R și θ ! , I pentru că m izo; Vedem că recunoașterea imaginilor a fost în general mai rapidă decât recunoașterea cuvintelor și că recunoașterea cuvintelor din limba maternă a fost mai rapidă decât recunoașterea cuvintelor străine Acest rezultat ne dă motive să presupunem că există o corelație între numărul relativ de răspunsuri corecte în recunoașterea impresiilor de un anumit tip și timpul mediu de recunoaștere a acestora, și anume, un număr mai mare de răspunsuri corecte corespunde în general unui timp de recunoaștere mai scurt Acest rezultat este important în sensul că este similar cu rezultatul obținut prin măsurarea timpilor de redare a reprezentărilor Putem presupune că în recunoaștere, precum și în reproducerea unei reprezentări, este valabilă propoziția că condițiile care funcționează pe partea creșterii numărului relativ de răspunsuri corecte conduc împreună cu o reducere a timpului de recunoaștere) În plus, datorită protocoalelor detaliate ale experimentelor, am reușit să evidențiez într-un grup separat acele cazuri în care subiectul, după reacție, fie a declarat pozitiv că, la recunoaștere, nu avea asociații auxiliare sau nu a făcut nicio observație suplimentară Din acest grup, am calculat timpul mediu (indiferent de tipul de impresie) pentru fiecare subiect La fel si eu *) Cf G E Millier Prelegeri de psihologie, - , § Biblioteca "Runivers" LA CHESTIUNEA RECUNOAȘTERII a calculat timpul mediu de recunoaștere pentru fiecare subiect în acele cazuri când a afirmat cu siguranță că acestea sau alte asociații au apărut în timpul recunoașterii Astfel, acest al doilea grup include exclusiv cazurile de recunoaștere indirectă, în timp ce primul grup include, dacă nu exclusiv, atunci mai ales cazurile de recunoaștere directă Să comparăm timpul mediu de recunoaștere a directă cu timpul mediu de recunoaștere indirectă la subiecți și vom vedea că, contrar așteptărilor, primul nu este cu nimic mai mic decât cel de-al doilea (Tabelul V) Tabelul V Timp de recunoaștere Subiecții de testare i stvennym ■ Cu mediat · B i ' m IOIO R IO)O Acest rezultat aparent de neînțeles este de un interes deosebit pentru mine, deoarece confirmă o observație similară făcută de mine în experimentele mele anterioare *) În aceste experimente, am explorat întrebări despre economia învățării și le-am oferit subiecților o serie de silabe, numere, cuvinte etc fără sens, iar apoi am verificat, prin metoda răspunsurilor norocoase, modul în care aceștia sau alți factori afectează puterea asocieri, de exemplu, distribuția se repetă ii și etc În același timp, s-a dovedit că unii subiecți memorează și se reproduc în unele cazuri pur mecanic, în altele, dimpotrivă, pe baza asociațiilor involuntare care apar în ei atunci când citind silabe, cuvinte și numere Comparația timpului mediu de joc *) P Ephrussi Experimentelle Beitrãge zur Lehre vom Gedãchtnís Zeitsch f Psih , vol , § Biblioteca "Runivers" P θ Φ P U s s i datele bazate pe asocieri auxiliare secundare cu un timp mediu de reproducere mecanică la aceiași subiecți au arătat că reproducerea are loc mai rapid atunci când asociațiile auxiliare apar în conștiință decât în acele cazuri când reprezentarea reproducerii are loc pur mecanic *) în același timp am observat că acest rezultat pare a fi în contradicție cu unele dintre observațiile lui A Binet *), care relatează timpii de memorare și reproducere a numerelor obținute de acesta în timpul studiului memoriei de la renumitul tehnician mnemonic Arnoux și de la cunoscuții calculatori virtuoși din Rusia, Inodi și Diamandi S-a dovedit că Arnoux

a memorat mai repede și a reprodus ceea ce învățase mai încet decât Inodi și Diamandi Binet explică acest lucru spunând că Arnoux, care a folosit întotdeauna dispozitive mnemonice, a înlocuit numerele cu cuvinte sau propoziții atunci când a memorat, iar apoi, când a reprodus, așa cum spunea, a tradus aceste cuvinte și fraze înapoi în numere "Lentoarea repetiției", spune Binet, "ni se pare o manifestare exterioară a traducerii pe care trebuie să o facă pentru a înlocui frazele mnemonice cu numere" Inodi și Diamandi s-au reprodus mai repede pentru că nu au fost nevoiți să facă o astfel de traducere Citând această observație, am observat apoi că o astfel de interpretare nu este suficientă pentru a explica rezultatul meu, întrucât asocierile au apărut în mod liber la subiecții mei, și nu ca urmare a anumitor tehnici mnemonice Cu toate acestea, chiar și într-o astfel de condiție, nu este clar cum asocierile care apar în momentul reacției nu numai că nu încetinesc cursul procesului de reproducere, ci, dimpotrivă, îl accelerează M-am limitat apoi la a afirma faptul și m-am abținut să-l interpretez În prezent, datorită noilor date obținute de mine în studiul recunoașterii, consider foarte probabil ca rezultatul stabilit să se datoreze în principal unei diferențe de obiectiv *) R Ephrussi, loco cit) A Binet Psychologie des grands calculateurs et des joueurs d'ec liées, Paris , p i b Biblioteca "Runivers" LA CHESTIUNEA RECUNOAȘTERII rennospy a subiectului cu recunoaștere directă și indirectă Aceste auto-observații arată că recunoașterea indirectă are loc cu o mai mare certitudine decât recunoașterea directă Pe ultima pozitie, am anticipat unul dintre rezultatele analizei datelor subiective Din această analiză este clar că imaginile, precum și cuvintele din limba maternă și din cele străine, sunt recunoscute în multe cazuri direct Când le recunosc, nu există nicio reprezentare în minte, ele sunt, așa cum au declarat subiecții mei, "doar familiare" ("einfach bekannt") La recunoașterea cuvintelor, în special a celor străine, subiecții spuneau uneori: "suna familiar"; la recunoașterea imaginilor: "imaginea vizuală este familiară", "familiară: asta este tot ce pot spune", "am recunoscut-o destul de direct, vizual", "o familiaritate nedefinită pe care nu o pot explica" Astfel de remarci au fost făcute de către observatori foarte experimentați, de exemplu prof G E Muller, care a luat parte la experimentele preliminare ca subiect și, pe de altă parte, și subiecți care erau puțin familiarizați cu psihologia și au participat pentru prima dată la experimente În unele cazuri, se pare că recunoașterea a avut loc direct, dar odată cu calitatea familiarității, au apărut și diverse tipuri de reprezentări auxiliare În alte cazuri, recunoașterea a avut loc direct, dar în urma reacției, asocierile au apărut imediat, iar impresia a fost localizată într-un fel sau altul Ne limităm la aceste câteva remarci despre procesul de recunoaștere în sine O analiză a acestui proces în diferitele sale forme, cu o analiză detaliată a cazurilor extrem de diverse de recunoaștere mediată, va face obiectul unui raport special) Deocamdată, mi-aș dori doar \) Găsesc o oarecare confirmare indirectă a acestei poziții în studiul experimental al lui W Peters "Ueber Ahnliclikeitsassociation Zeitsch f PsychoL, volumul Pe baza datelor experimentale, autorul ajunge la concluzia că cu cât este mai mare gradul de încredere subiectivă în reproducerea reprezentărilor, cu atât timpul corespunzător acesteia este mai scurt (p în continuare)) Pe lângă materialul experimental, mai am la dispoziție și o serie întreagă de autoobservări aleatorii, "fețe de conștiință" în mine Biblioteca "Runivers" P θ Φ P rețineți că cunoașterea directă poate fi investigată experimental în același mod ca și cunoașterea indirectă Consider că

este necesar să subliniez această împrejurare având în vedere afirmația lui Höfding că "recunoașterea directă prin intermediul experimentelor nu poate fi investigată *)" În plus, aceste auto-observații infirmă, mi se pare, o altă presupunere a lui Höfding, că recunoașterea directă are loc numai cu impresii simple, și nu cu cele complexe *) Când vorbim de diferențe individuale în memorie, de obicei ne referim la fluctuații ale capacității de a asimila și reproduce idei Rezultatele noastre indică, de asemenea, fluctuații individuale semnificative ale capacității de recunoaștere Numărul relativ de răspunsuri corecte poate servi, într-o oarecare măsură, ca indicator al capacității de memorie, numărul de răspunsuri incorecte și raportul acestuia la numărul de răspunsuri corecte, pe de o parte, și la numărul de răspunsuri incerte, pe de altă parte, ca indicator al preciziei Rezultatele noastre indică faptul că nu pare să existe o relație certă între capacitatea de memorie și acuratețe La unele subiecte, răspunsurile incorecte sunt însoțite în majoritatea cazurilor de încredere subiectivă: de aceea, un răspuns nedeterminat ("nu știu") se găsește la ele doar în cazuri excepționale Ultimele observații ne conduc la ultima teză a raportului meu Citind protocoalele de experimente pentru a analiza datele subiective și a stabili fluctuațiile individuale, am atras atenția asupra următoarei circumstanțe: adesea subiectul dă un răspuns incorect, de exemplu, când vede un cuvânt familiar, spune: "nu", "nu a fost", dar imediat își observă greșeala și declară cu o mai mare sau mai puțină certitudine că acest cuvânt i-a fost deja arătat, că la început nu l-a recunoscut, iar acum, pe baza acestor sau a altor asociații sau considerente , îl recunoaște ca fiind familiar polițiști imediat după recunoaștere Aceste date, colectate de mine în afara laboratorului, vor fi comparate cu datele experimentale N Hõffding Vierteljahrssklirift f Wiss Filos , vol XIV, p) N Hõffding Philos Studien, vol , p   În alte cazuri, subiectul spune mai întâi: "Nu știu", apoi "da" sau "nu", adică își modifică declarația inițială Asemenea corecții se găsesc la aproape toate subiectele Cazuri similare pot fi observate în alte experimente în care sunt investigate asocierile, mai ales în cazul în care subiectul încearcă să reacționeze cât mai repede posibil În vechile mele protocoale de experimente, în care era aplicată și metoda răspunsurilor de succes, am notat o serie de astfel de cazuri Când în gaura ecranului apare o silabă (număr sau cuvânt), subiectul dă adesea un răspuns incorect, iar după aceea își declară incertitudinea sau cheamă direct silaba corectă (cuvânt, număr) Astfel de cazuri se explică în principal prin fluctuațiile atenției, care, desigur, nu se află întotdeauna la înălțimea potrivită în momentul reacției La recunoaștere, astfel de cazuri se datorează faptului că procesul are loc treptat (Wiedererkenner mit Um-stânden, în terminologia lui Lehmann) și nu prima, întreaga impresie, ci detaliile trezesc un sentiment de familiaritate Următorul caz mi se pare mai complicat: subiectul recunoaște stimulul dat, adică îl identifică cu cel arătat cu o zi înainte, dar imediat după răspunsul corect "da", observă: "acum mă îndoiesc" "Cred că acest (cuvânt, imagine) nu a existat", și la o examinare ulterioară concluzionează: "nu, probabil nu a avut" Astfel de cazuri se găsesc în protocoale în număr mare, în special în V , și se referă la recunoașterea imaginilor în același mod ca și cuvintele În încercarea de a explica aceste cazuri, ia naștere o serie întreagă de ipoteze S-ar putea crede că schimbarea indicației se produce aici și din cauza fluctuațiilor de atenție și anume, în acest caz, datorită scăderii acesteia în momentele următoare reacției Această împrejurare

poate explica unele cazuri individuale, dar evident că nu este suficientă pentru a explica toate astfel de cazuri Dintr-o analiză a probelor, reiese că, dimpotrivă, îndoiala cu privire la corectitudinea răspunsului inițial apare foarte des tocmai din cauza atenției sporite, intense, în momentele care urmează actului de recunoaștere, care este tocmai "influența negativă" de atenţie" în sensul unei întârzieri a procesului de recunoaştere Următoarea împrejurare poate fi motivul Biblioteca "Runivers" P E Φ P U s s i că obiectul începe să pară necunoscut: în multe cazuri, un sentiment de familiaritate ia naștere din întreaga impresie în ansamblu, de exemplu, din "calitatea formei" ei și apoi dispare după reacție din cauza faptului că subiectul s-a concentrat atenție asupra detaliilor neobservate anterior Mai mult, dacă admitem că sentimentul de familiaritate joacă rolul principal în procesul de recunoaștere, atunci observația noastră poate fi explicată în așa fel încât reflectarea în momentele de după reacție să aibă un efect distructiv asupra sentimentului de familiaritate, că sentimentul de familiaritate dispare tocmai ca urmare a examinării prelungite a obiectului și a reflecțiilor asupra acestuia Sper să demonstrez corectitudinea acestor considerații în legătură cu analiza procesului de recunoaștere, în care va trebui să examinez în detaliu cazuri concrete, în funcție de calitatea materialului, de individualitatea subiectului etc factori Între timp, îmi voi permite totuși să remarc în concluzie că ultima noastră observație prezintă interes nu numai din punct de vedere teoretic, ci și din punct de vedere al psihologiei aplicate, psihologia mărturiei martorilor Din câte știu, psihologii care au lucrat în acest domeniu nu au acordat până acum atenție acelor cazuri când martorul recunoaște obiecte din primul moment, iar apoi susține categoric că le vede pentru prima dată, celor inconsecvenți, confuzi răspunsurile martorului la prezentarea obiectelor pentru identificare Mărturia unui martor se poate modifica nu numai sub influența anumitor întrebări din partea reprezentanților parchetului sau ai apărării - influența acestui factor este dincolo de orice îndoială - ci, aparent, și sub influența examinării prelungite atente a subiectului Studiul recunoașterii prin metoda noastră ridică astfel noi întrebări și în domeniul psihologiei mărturiilor P Ephrussi Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți I D Vinogradov Filosofia lui David Hume Partea a II-a Etica lui David Hume, în legătură cu cele mai importante direcții ale moralității britanice din secolele XVII-XVIII Moscova Art VII - C i p k Lucrarea lui N D Vinogradov este o continuare directă a lucrării sale anterioare (Philosophy of David Hume Part I Theoretical Philosophy of D Hume ,), fiind al doilea volum al unei ample monografii despre filosofia lui Hume în general Potrivit autorului, acest al doilea volum ar trebui să fie urmat de un al treilea, care este deja în curs de pregătire pentru publicare și care ar trebui să fie consacrat filozofiei religiei de către D Hume și predecesorii săi Apoi, sarcina stabilită de autor va fi în cele din urmă rezolvată: un studiu critic și o evaluare a filozofiei lui Hume în toate elementele și părțile ei esențiale Al doilea volum propus al monografiei lui N D Vinogradov oferă mai mult decât sugerează titlul său Aproximativ jumătate din ea (până la de pagini) este dedicată unei caracterizări detaliate și deliberate a învățăturilor moraliștilor englezi înainte de Hume Pe bună dreptate ghidat de considerația că în filosofia sa practică Hume este mult mai puțin original decât în soluțiile sale la probleme pur teoretice, autorul a adus în prim-plan problema dependenței concluziilor morale ale lui Hume de opiniile predecesorilor săi în etică Prin această parte, dedicată

învățăturilor morale premergătoare lui Hume, dobândește caracterul unei lucrări complet independente, Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE extrem de valoroasă atât în sine, cât și mai ales în literatura noastră filozofică rusă, având în vedere sărăcia extremă a cercetării originale în acest domeniu Lucrarea lui N D Vinogradov, pe lângă prefață și introducere, conține cinci capitole extinse Prima prezintă o scurtă descriere a condițiilor generale pentru apariția și dezvoltarea celor mai importante domenii ale eticii engleze În acest capitol, autorul notează cu atenție și clar diferitele influențe politice, sociale, economice, religioase și științifice sub care s-a dezvoltat filosofia morală engleză în ansamblu și în reprezentanții ei individuali; el subliniază în mod adecvat trăsăturile importante ale alcătuirii religioase engleze, evidențiază acele schimbări mentale care au fost cauzate parțial de revoltele politice care au avut loc în Anglia în timpul secolului al XVII-lea, parțial de achizițiile colosale ale științelor naturii și oferă o claritate ideea acelui fundal istoric pe care mișcările filozofice În al doilea capitol este oferită o expunere excelentă a învățăturilor etice engleze înainte de Hume În ea, autorul dezvăluie o cunoaștere profundă și detaliată cu lucrările gânditorilor considerați de el și o evaluare subtilă a acestor lucrări în funcție de semnificația lor pentru teoriile pe care le studiază Autorul supune fiecare învățătură expusă unei critici cuprinzătoare, separând cu grijă ceea ce este original în ele de ceea ce a fost introdus în ele de influențe străine și stăruind cu atenție asupra meritelor și demeritelor lor Teoriile morale ale lui Hobbes, Shaftesbury (autorul îi consideră pe acești doi gânditori cei mai tipici reprezentanți ai principalelor curente ale eticii engleze), Mandeville și Hutcheson sunt descrise aici cu o minuțiozitate și o strălucire deosebită Un al treilea capitol amplu, care are o importanță centrală pentru întreaga lucrare, este consacrat filozofiei morale a lui D Hume Aici autorul, cu o subtilitate exemplară a analizei filozofice și istorico-literare, evidențiază diversele fire împletite în mod capricios într-un întreg în conceptele morale finale ale lui Hume și urmărește în mod deliberat schimbările în opiniile individuale și metodele de justificare, care au loc pe care le-a trecut Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE cursul activităţii literare a lui Hume Viziunea morală a lui Hume este apoi supusă unei evaluări critice gânditoare și imparțiale Capitolul al patrulea prezintă punctul de vedere al autorului despre soarta concepțiilor etice ale lui Hume Aici, pe lângă obiecțiile la adresa lui Hume Balfour, Reid și T Brown, autorul examinează cu atenție opiniile morale ale lui Adam Smith, ca gânditor care a fost cel mai influențat de Hume, le oferă o recenzie foarte interesantă și le supune unei critici subtile analiză Ultimul capitol conține o serie de remarci despre principalele direcții ale moralității britanice în secolele XVII-XVIII Cercetarea lui Y D Vinogradova reprezintă o contribuție științifică foarte valoroasă nu numai la literatura filozofică rusă, ci și paneuropeană, în general destul de săracă în studii speciale despre istoria filosofiei morale engleze în general și despre filosofia lui Hume în special Cu cât monografia lui N D Vinogradov despre Hume se extinde, cu atât mai clar este subliniată marea sa semnificație în știință Un studiu subtil, foarte conștiincios al subiectului pe o bază istorică extrem de largă, o obiectivitate imparțială a opiniilor și aprecierilor, un spirit strict științific al metodelor de cercetare - acestea sunt virtuțile importante și înalte care atrag inevitabil atenția tuturor celor care cu grijă își citește cartea Punctele slabe ale lucrării lui N D

Vinogradov includ, în primul rând, unele deficiențe ale designului său general Autorul schiță o imagine atât de amplă a dezvoltării generale a ideilor etice în Anglia, încât cititorul experimentează involuntar o oarecare dezamăgire atunci când studiul se întrerupe, parcă, la mijlocul propoziției după prezentarea opiniilor lui Adam Smith S-ar părea că s-ar putea aștepta ca autorul, cel puțin în termeni condensați, să arate ce rezultate ulterioare s-au obținut din rudimente atât de bogate Bineînțeles că are dreptate când vorbește despre dificultatea extremă de a depista influența directă a lui Hume asupra moraliștilor de mai târziu din Anglia Cu toate acestea, problema influenței directe cu greu poate fi discutată aici: la urma urmei, pentru evaluarea propriilor opinii ale lui Hume, nu poate fi indiferent care dintre ideile sale au fost o anticipare puternică a direcției eticii care a apărut după el și care, în general, dimpotrivă, a rămas doar o expresie a acesteia vedere personală asupra lucrurilor Biblioteca "Runivers" recenzie de carte Un alt neajuns este înrădăcinat în separarea filozofiei religioase a gânditorilor aflați în studiu într-un volum separat În prefața sa, autorul dă motive foarte convingătoare care l-au obligat să facă această selecție, dar totuși nu se poate să nu regrete că în volumul propus nu a oferit, cel puțin, o schiță preliminară a principalelor tendințe religioase și filosofice din epoca luată în considerare; în acest caz, absența completă a unor date clare cu privire la dezvoltarea tendinței deiste în Anglia face să se simtă deosebit de puternic; însăși definiția deismului de la pagina ii, ca fenomen de compromis, poate fi cu greu considerată exhaustivă sau chiar în general de succes Ca urmare, cititorul, întâlnindu-se cu diversele premise religioase ale moraliştilor în discuţie, este adesea lăsat complet neconştient de ceea ce are de-a face aici, de reflectări ale credinţelor tradiţionale ale mediului înconjurător sau cu asemenea prevederi, care în ochii filozofilor perioadei luate în considerare au fost revelații evidente ale rațiunii naturale În legătură cu ultimul neajuns, observat la autor, la evaluarea semnificației sistemelor etice individuale, o preferință notabilă pentru un criteriu pur teoretic, în funcție de gradul de completitudine al explicațiilor psihologice pentru apariția elementelor conștiinței morale umane, o criteriu practic, în funcție de gradul de aptitudine pentru viață și de persuasivitatea principiilor morale propuse Între timp, etica filozofică în orice moment, și în epoca luată în considerare în special, urmărește nu numai să explice prezența faptelor morale în sufletul uman, ci mai ales să fundamenteze și să justifice rațional cerințele morale adresate omului Acum, aceste neajunsuri, care, în plus, sunt complet corectabile în continuarea studiului, desigur, nu diminuează sau ascund câtuși de puțin meritele științifice foarte mari ale lucrării lui N D Vinogradov L Lopatin Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Cărți și broșuri noi primite de la editori Alaverdyants, M Ya Contele Ivan Fedorovich Paskevich-Erivansky și activitățile sale în Caucaz în eseurile unui istoric armean SPb , Art Vladimirsky, N A Logic Kazan, Art ιοί C și r Wundt, Wilhelm Eseuri despre psihologie Transl D V Viktorova Moscova, Art XV-]- C p k Gue, Francois Istoria educației și educației Moscova, Art VII -j- C z r k Druzhinin, N P Dreptul şi personalitatea ţăranului Iaroslavl, Art XVI C i r o k Kon, E și Poincare, G Spațiu și timp din punctul de vedere al fizicii Transl ed "Buletin de fizică experimentală și matematică elementară" Odesa, Art i C k Kuklyarsky, Fedor Lumea condamnată Spb Art C p Lodge, Oliver eter mondial Transl din engleză, ed D D Khmyrova Odesa, Art VIC ° k Raport al bibliotecii Societății de Asistență reciprocă a funcționarilor evrei din Odesa pentru

Petronievics, Branislav Principien der Metaphysic Heidelberg, Art
XXXVIII+ C M Stekel, W Cauzele nervozității Moscova, Art C k Zell, E
Este un animal inteligent? Transl cu el V S Sokolova Moscova, Art C o k
Shaginyan, M Despre binecuvântarea posesorului Poezia N Gippius,
Moscova, Art C k Stekel, Wilhelm Ceea ce pândește în fundul sufletului
Odesa, Art C k Biblioteca "Runivers"